

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

liis observanda sunt; Regibus nostris ecclesiastica potestatis præcepta in regni administratione non admittentibus. Cujus auctoritatis retinentissimum se præbuit Carolus Calvus, qui Reges Francorum ex regno genere natos, non Episcoporum Vice dominos, sed terrarum Dominos, non Villicos & actores Episcoporum, sed veros Reges esse Hadriano II. graviter cum illo expostulans denuntiavit. Et Procures regni, ab antecessoribus Hadriani ecclesiasticum ordinem, quod suum est, non Rempubicam, quod Regum est, dispositam fuisse, Pontificiis mandatis refragantes dicebant apud Hincmarum. Hæc Gallorum sententia manavit in posteros, ut docet auctor disputationis Clerici & Militis, his verbis: Clericus. *Ius voco Decreta & statuta Romanorum Pontificum. Miles. Quæ illi statuunt, vobis jura esse possunt, nobis verò non sunt. Nullus enim potest de iis statuere super quæ constat ipsum dominum non habere. Sicut nec Rex Francorum potest statuere super Imperium, nec Imperator super Regnum Franciæ. Et quemadmodum terreni Principes non possunt aliquid statuere de vestris spiritualibus, super quæ non acceperant potestatem; sic nec vos de temporalibus, super quæ non habetis auctoritatem. Quæ de re uberius dicemus libro quarto.*

Carol. in epist. ad Had. apud Hincmar. de qua libro 4. c. 12. §. 5.

Disputatio Clerici & Militis.

CAPUT III.

Synopsis.

I. Rex Francorum superiorem non agnoscit in temporalibus, nec ipsam sedem apostolicam, ex Innocentio III. Species Decretalis Per venerabilem. Spontanea Regis subiectio ius tribuit Innocentio, ut liberos Philippi Regis natalibus restitueret.

II. Quid sit liberior jurisdictio in dicta Decretali. Explicatur jus seculare, quod Regi & Summo Pontifici in Magalonensem Ecclesiam competeat. Quæ regum liberalitate ditata, & specialiter urbe Montispeffuli. Hominium ratione illius urbis præstitum Regi ab Episcopo. Et ipsi Episcopo à Dominis Montispeffuli.

III. De Comitibus Melgorij, qui beneficiario jure à sede apostolica Comitatum possidere professi sunt. Virile dominium Comitatus pervenit ad Ecclesiam Romanam, damnato Raimundo Comite Tolosano. Quæ jus suum in Ecclesiam Magalonensem transcripsit, servata pensione annua. B. Ludovicus supremum imperium illius Comitatus ad se revocavit.

IV. Testum loquendi genus Innocentij examinatur, cum agitur de feudo Montispeffuli. Supremum jus in id sibi competere putabat. Regem tamen in possessione hominij esse sciebat.

V. In rebus ambiguis temporali jurisdictione uti Pontificem, ex Innocentio. Ejus sententia expensa, & locus Deuteronomij explicatus. Detorius Innocentius in alium sensum ab interpretibus. Eorum interpretatio recepta non fuit in Gallia.

VI. Quæstio feudi non competit Ecclesie, ex Innocentio. Qui tamen cognitionem peccati ad se pertinere ait. Hæc sententia fora confundit, & in Gallia recepta non fuit.

VII. Ex opinione Theologorum, qui criminum secularium coercionem per censuras ab Ecclesia removebant, sola criminum ecclesiasticorum cognitione Episcopis relicta. Hæc sententia inducta in forum, porrecta deinde ad crimen mixtum adulterij; cujus animadversio in laicos vetita olim Episcopis à Curia Parisiensi. Ex veteri Ecclesie disciplina, quatenus Episcopis criminum cognitio competeret. Quod penè notum anonymo auctori anno 1303.

VIII. Bonifacij constitutio de Pontificis in temporalia potestate, à Clemente rescissa, quod attingit ad Gallos.

I. **G**ALLICI Imperij Libertatem Romanam Pontifices ingenuè & apertè professi sunt decretalibus epistolis quas in corpore Iuris Canonici compingij voluerunt. Etenim Innocentius III. de regno Francorum loquens, Superiorem in temporalibus minimè recognoscere docuit; relatione habita non solum ad quemcunque alium Principem secularem, sed etiam ad ipsam sedem apostolicam. Enimvero quia frequentissimè in hujusmodi disceptationibus laudari solet Constitutio illa, operæ pretium mihi visum fuit ejus speciem & explicationem aggredi. Vuillelmus Dominus Montispeffulani, expulsa Mathilde uxore, Manuelis Imperatoris Constantinopolitani nepte, ex Agnete pellice liberos susceperat, quos natalibus restitui contendebat ab Innocentio. A quo hujus beneficii arbitrium pendere ex eo probabat, quòd sedi apostolicæ liberum esset filiis naturalibus, etiam adulterinis, veniam natalium ad res spirituales & episcopatus adipiscendos indulgere. quæ indulgentia potiori jure ad res temporales trahi debebat. Hanc rationem juvabat exemplum Philippi Francorum Regis: cujus liberos natalibus restituerat Innocentius, et si apostolicæ sedi Rex ille quoad spiritualia tantum subesset; Guillelmus verò non tantum quoad spiritualia, sed etiam quoad temporalia, Romanæ Ecclesiæ subiceretur. Hoc membrum, quod suis difficultatibus implicitum est, sic probat. Suorum bonorum partem hominij nexu ab Ecclesia Magalonensi pendere ait; eam verò Ecclesiam jure feudi à sede apostolica bona à Guillelmo possessa obtinere, unde sequatur Vuillelmum Ecclesiæ Romanæ secundo feudi gradu subiecti; *vassum* esse Ecclesiæ Magalonensis, & Romanæ *vassallum*, si libeat Capitularium verba usurpare. Respondet Innocentius, multum distare causam Philippi Regis à Vuillelmi negotio, & in personis majus esse discrimen. Philippum Augustum

Cep. Per Venerabilem. Quæ illi sunt legi. c. 12. §. Regis. Innoc. III. epist. 104.

En Flis de Regis de Magalon, p. 104. Rescript de la Roman.

Vide Hincmar. de qua libro 4. c. 12. §. 5.

dimisisse quidem Ingeburgem Danorum Regis filiam, sed nuptias cum ea initas, pre-textu affinitatis ab Archiepiscopo Remensi sedis apostolicæ Legato dissolutas fuisse, statimque Regem publicè duxisse Mariam Ducis Merantæ seu mavis Moraviæ filiam, è qua liberos suscepit. Rescissam quidem fuisse à sede apostolica Remensis Archiepiscopi sententiam, quia prolata fuerat ordine judiciorum non servato, adactumque regem ut Ingeburgem ad se revocaret; sed tamen post restitutionem uxoris, permissum illi fuisse ut coram iudicibus datis priorum nuptiarum inutilitatem ex affinitate Ingeburgis petitam prosequeretur. Itaque dubium esse liberorum è Maria prognatorum statum & conditionem, quæ ex eventu litis pendeat. Quæ omnia à causa Vuillelmi ab-sunt, qui nullum nuptiarum cum priore uxore impedimentum præterendat, quique suo arbitrato eam domo expulerit, aliamque superduxerit. Hæc pertinent ad causarum differentiam. Quod personas respicit, ita se habet. Regis Francorum majestatem expendit Innocentius: qui cum à nemine in temporalibus pendeat, potuit se jurisdictioni Romani Pontificis sine ulius offensione subicere; quemadmodum ad impetrandam restitutionem natalium pro liberis se utrique subiecit. Quamvis, ut fateretur Innocentius, ex plurimorum sententia potuisset Philippus veniam natalium liberis suis, non quidem jure patriæ potestatis, sed jure regio tribuere. Vuillelmum verò ab aliis pendere, quibus injuria fieret, si absque eorum consensu Innocentio se subjeceret; nec Vuillelmo comperere jus natalium vitium remittendi. Quare non admittendam esse illius petitionem concludit, donec & culpa levior, & jurisdictio levior ostendatur. Vnde patet nihil sibi in temporalibus regni vindicaturum Innocentium, si prorogatio jurisdictionis seu potius spontanea Philippi Regis subiectio abesset. *Insuper, inquit, cum Rex ipse superiorem in temporalibus minimè recognoscat, sine juris alterius lesione in eo se jurisdictioni nostræ subicere potuit & subiecit.*

II. Quinimo à venia natalium Guillelmo concedenda Innocentius cessat, donec liberiori jurisdictione fruatur, id est, donec Regis assensus hoc patiatur. Eum enim esse verborum illorum sensum mox patebit, cum jus seculare, quod Ecclesiæ Romanæ in Magalonensem competeat, explicuero. Narbonensi provinciâ in novem episcopatus totidemque Comitatus à Gothis post deletum à Clodoveo regnum Tolosanum distributâ, eadem dispositio

sub Francorum Regibus viguit, qui Septimaniam à Sarracenis vi armorum receperant. Pietas verò Regum cladem & vastationem Ecclesiis à perfida gente illatam resarcire cupientium, plurimis patrimonij publici juribus, quos *Fiscos* ea tempestate vocabant, episcopales reditus auxit, hinc Comitatus Narbonensis partem Ecclesiæ ejusdem civitatis, hinc Mimateni solidum ferè Comitatum Gabalitanum, aliisque, prout res ferebat, tribuendo. Hujus beneficii particeps fuit episcopatus Magalonen-sis, quem villis quamplurimis Reges nostri liberaliter ditaverunt; ea lege, quæ his concessionibus innata erat, ut Episcopus hominio, sacramento, & obsequio per Reges ea patrimonialia obtineret. Reliquos Comitatus Magalonen-sis, inclinante secunda Regum nostrorum dynastia, eodem fato quo ceteri Galliarum Comitatus hereditario jure Comitibus cecit: qui, ne aliqua injuria Ecclesiæ Magalonen-si fieret, Comitum Melgorensium nomen, non autem Magalonen-sium, sumserunt. Inter cetera verò patrimonialia quæ donatione Regum in Episcopos Magalonen-ses translata sunt, vicus Montispessuli recensetur in privilegio Ludovici VII. quo villarum à Regibus concessarum possessionem Ecclesiæ illi confirmat. quod transcriptum est in altero privilegio à Philippo Augusto indulto anno MCCVII. Hæc sunt autem rescripti verba: *Montispessulum cum omnibus adjacentiis suis, Feudum Domini Montispessuli, Montispessulum utique cum parochia sua, & Castrum de Palude cum toto territorio suo.* Quare in tabulis hominij quod Petrus Episcopus Magalonen-sis juxta morem decessorum suorum præstitit anno MCLV. Antonino Militi Seneschallo Bellicadri & Nemausi & Guidoni Fulcodij à Ludovico IX. Rege Francorum delegatis, difertis verbis expressum est Montispessuli Feudum, cum distinctione quæ rem totam explicat: *Partem ville quæ dicitur Montspessulanctus, cum pertinentiis intra & extra muros, quam tenemus in dominio & ad manum nostram à Domino Rege, & residuum dictæ ville, & Castrum de Palude, quod vulgò dicitur Latas, quod tenet à nobis in feudum vir illustris Rex Aragonum, Dominus Montispessuli, & antecessores ejus à nostris antecessoribus.* Tunc scilicet Iacobus Rex Aragonum hereditate Mariæ matris ad se transmissam proprietatem illius urbis obtinebat; cujus causâ fidem & hominum præstiterat Joanni de Montelauro Episcopo Magalonen-si anno MCCXXXVI.

III. Quod attinet ad Comites Melgorenses, observandum est Comitatum duplici

H ij

Causa Innoc. III. regarda in Phil.ippo.

Vide lib. VIII. cap. XIX. §. 21.

In veteri Regesto Curie Franciæ MS. quod erat Parisiæ in Camera Computorum

Guido Fulcodij, postea Clemens IV.

In eodem Regesto Curie.

Hist. Bencarni l. 8. c. 3.

Vide Hist. Benicarni l. 8. c. 1. & ubi hæc divi-sio explicatur.

nomine insignitum, tum Comitatus Sultantionensis, tum Melgorensis; hoc est, à Castro Melgorij, quæ illius pagi arx erat validissima, & Comitum sedes, illud à vico Sultantione, qui in edito loco situs, Antonini Itinerario & Hierosolymitano Tabulæque Peutingerianæ notus, ab urbe Montispessuli mille passibus aberat. Eò translata fuerat Episcopi cathedra, Magalona urbe à Carolo Martello deleta, ne iterum insulam illam Sarraceni ex Hispania eò navigiis delati invaderent, oramque maritimam Septimaniam deprædarentur. Inde episcopatus promiscuè Sultantionensis & Magalonenis dictus, quod nomen Comitatus facile communicatum est. Anno MLXXXV. hunc Comitatum Sultantionensem, sive Melgorensis, Petrus Comes Melgorij Gregorio VII. & sedi apostolicæ tradidit in *alodium*; id est, in eam sedem dominium & proprietatem transcripsit ejus Comitatus, quem statim beneficiario jure ab eadem sede apostolica se possidere professus est, sub conditione fidelitatis & uncie auri titulo annui census persolvendæ. Tandem cum ad Beatricem Bernardi Peleti uxorem Comitatus Melgoriensis pervenisset, Beatrix Ermisendæ filia, Raimundi Comitis Tolosani uxori, eum Comitatum dotis nomine dedit anno MCLXXII. Ac sanè Raimundus, cui solenne erat bona Ecclesiarum invadere, hominum Guillelmi Domini Montispessuli, quasi Comiti Melgoriensis debitum, suscepit anno MCLXXXIV. & MCLXXXIX. quod in detrimentum Ecclesiæ Magalonenis tentatum fuisse non dubitabit qui quæ superius adnotata sunt expendet. Abdicata à Raimundo Albigensium fautore possessione Comitatus Melgoriensis unâ cum ceteris bonis, judicio Concilij Lateranensis, ejus utile dominium cum directo consolidatum est, ita ut proprietas & ususfructus ad sedem apostolicam pervenerit; tum ratione damnationis in Raimundum latæ, tum ob cessationem diuturnam in canone solvendo. Sed Innocentius Ecclesiæ Magalonenis beneficij & feudi jure Comitatum concessit, sub censu annuo viginti marcarum argenti, anno MCCXV. ut patet ex tabulis investiturae. Controversiâ motâ tempore B. Ludovici de Comitatus illius proprietate, Clemens IV. literis ad Regem datis docet ad Ecclesiam Romanam pervenisse ea ratione quam recensui. Sed jam tum causa sua cecidisse videtur, S. Ludovici decreto: quia suprema jura à Petro Melgorij Comite transferri non potuerant in Romanum Pontificem, sine consensu Regis.

IV. Certum quidem est feudum Montispessuli beneficiario jure ad Ecclesiam Magalonensem pertinuisse antè quàm Comitatu Melgoriensis ab Innocentio III. aucta fuisset. Quare cautè loquitur Innocentius in dicta Decretali, cum *partem terre ab Ecclesia Magalonenſi Vuillelmum possidere dicat*; non tamen difertè feudum Montispessuli, à quo Vuillelmus agnomentum traheret. Fieri enim poterat ut reliqui patrimonij pars in Comitatu Melgoriensis sita esset, unde hominum deberetur Ecclesiæ Magalonenſi. Deinde in altero loco Vuillelmum alloquens, his verbis utitur: *Tu autem aliis nosceris subjacere. Vnde sine ipsorum forsan injuria, nisi prestarent assensum, nobis in hoc te subdere non posses.* Pluralis illa locutio plures dominos significat, & alium præter Ecclesiam Magalonensem: cujus, utpote sibi & temporaliter & spiritualiter subdita, tantam rationem non habuisset, quin superiori jure concessisset natalium restitutionem, nisi Regi Francorum, qui hoc loquendi genere insinuat, injuriam fieri perspexisset. Mirabitur aliquis, cur rectum & suspiciosum dicendi genus usurpat Innocentius; præcipuè cum repulsa levius ferenda occasione Vuillelmo præbuisset, si apertè excepisset de necessitate consensus Regis Francorum. Sed desinet mirari, si has ambages consultò ab eo quæritas perpendat, ne videretur jus illud remisisse, quod Raimundus Comes Tolosanus Comitatus Melgoriensis adjecerat, hominibus à Domino Montispessuli exactis, ut superius dixi: quæ tunc cum præstabantur, jura Ecclesiæ Magalonenſis intervertebant; sed post Comitatus Melgoriensis investituram, de jure Magalonenſis Episcopi nihil deterebant; inter Regem & Pontificem recedente quæstione, de superiori jure feudi Montispessulani. Ex eo autem suspicari licet, consultò ambiguis verbis usum, & à jure Regis aperiendo abstinuisse, quòd aliunde constat ratione Comitatus Melgoriensis Innocentium ad se trahere conatum cognitionem controversiæ quæ de civitate Montispessuli mota est à Guillelmo nato ex Agnete pellice, adversus Mariam filiam Mathildis. Quare, ut antea monebam, natalium veniam indulgere aggressus non est Innocentius, *donec liberior jurisdictio ostenderetur*, id est, donec de Regis Francorum assensu constaret, aut de pleno & integro jure Romani Pontificis.

V. Ceterum omittenda non est Innocentij observatio: qui occasione ducta ex indulgentia qua usus est erga liberos Regis Philippiad ejus postulationem, docet Romanum Pontificem non solum in Ecclesiæ pa-

Prolata est donationis charta in Notis lib. V. Fr. Bolquesi Episcopi Montipell ad l. 15. Reg. Innoc. ep. 102.

Catellus l. 2. Hist. Comit. Tolos. c. 6.

Exstant referipta Innocentij & Clementis in Notis ad l. 15. Reg. Innoc. ep. 102. & 171.

L. 15. Reg. Innoc. ep. 102.

trimonio, *super quo plenam in temporalibus gerit potestatem*, ut ejus verbis utar, *sed etiam in aliis regionibus, certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercere*. Vnam autem è causis illis explicat; scilicet, ut si quid difficile & ambiguum emerferit in negotiis ecclesiasticis, aut civilibus, vel criminalibus, ad sedis apostolicæ judicium sit recurrendum. Quod probat adducto Deuteronomij loco, quo decernitur res ambiguas de sanguine, lepra, & caussa, id est, de quæstione criminali, civili, & de ritibus, solvendas in loco quem Dominus elegerit, à Sacerdotibus Levitici generis, & à Iudice qui fuerit illo tempore; pœnâ capitis adjunctâ adversus eum qui Sacerdotis imperio & decreto judicis non paruerit. Locum deletum in Lege gratiæ esse Romam, Sacerdotes Levitici generis, Episcopos & Cardinales, Iudicem verò, Romanum Pontificem: *cujus sententiam qui superbiens contempserit observare, mori precipitur, & auferri malum de Israel, id est, per excommunicationis sententiam, velut mortuus, à communione fidelium separari*. Tria adnotanda sunt ad interpretationem hujus loci. Primum est, sententiam Innocentij non esse ut cuilibet è populo liberum sit de rebus ambiguis in negotiis temporalibus Romanum Pontificem consulere, qui deinde jus dicat, & litigatorum controversias dirimat. Hic enim agendi modus supremam Regum in judicij reddendis auctoritatem everteret. quod à sua mente alienum esse testatur ibidem Innocentius: *Non quòd alieno juri præjudicare velimus*, inquit, *vel potestatem nobis indebitam usurpare; cum non ignoramus Christum in Evangelio respondisse, Reddite que sunt Cesaris Cesar, & que sunt Dei Deo. Propter quod postulavit ut hereditatem divideret inter duos; Quis, inquit, constituit me super vos judicem? Sed jus illud sedi apostolicæ vindicavit, si à Principibus ipsis de re ambigua & difficili consuleretur, aut ejus auctoritas imploraretur: quemadmodum acciderat in causa Regis Philippi, qui natalium restitutionem pro liberis ab Innocentio expetiverat. *Rationibus his inducti, Regi gratiam fecimus requisiti, causam tam ex veteri quam ex novo testamento trahentes*. Deinde Deuteronomij loco recitato, in ejus interpretationem excurrit suo proposito congruentem, ut doceat nec alienum esse ab auctoritate Regum, quòd in his rerum articulis Romanum Pontificem adeant, nec à dignitate sedis apostolicæ, si ad hæc secularia tractanda se demittat, cum Paulus scripserit ad Corinthios: *Nescitis quia angelos judicabimus, quanto magis secularia?* qui est locus alter quem adducit Innocentius ad*

sententiæ suæ confirmationem. Alterum quod adnotandum mihi videtur, hoc est; Deuteronomij locum intelligi de magistratibus in ferioribus & collegiis Iudicum, qui ad portas urbis lites populi Judaici disceptabant; eo tamen judiciorum ordine, ut si reus omnium suffragiis premeretur, appellandi locus non esset; sin judicum vota in varias sententias scinderentur, non propter facti probationem, sed propter juris & legum interpretationem, atque adeo constaret rem controversam censi ambiguum & difficilem, ad magni Synedrij judicium referre, ut docet Maimonides. quod quidem Synedrium conflatum erat è Sacerdotibus & laicis, adjuncto Republicæ Iudice, quem deinde Reges exceperunt, ut abundè dicam cap. iv. & v. An verò hinc possit duci argumentum ad consultationem, quæ in rebus temporalibus, cum negotia difficultate laborant, à Principibus, si res ita ferat, ad sedem apostolicam deferri potest, lectoris prudentiæ relinquo. Tertium est, Iuris Canonici Interpretes in hoc Innocentij loco interpretando dupliciter peccasse; tum quòd omnibus litigatoribus liberum reliquerunt res ambiguas à judicio seculari ad ecclesiasticum transferre; quod uno casu, id est, Principibus id agentibus, ab Innocentio scriptum erat, ad omnes personas contra sinceram auctoris sententiam porrigentes; Tum quòd sibi persuaserint, si quid difficile & ambiguum in controversiis & litibus rerum humanarum accideret, id à iudicibus ecclesiasticis, non autem à sola sede apostolica dirimi debere. Quod tamen à magistratibus in Gallia nunquam receptum fuit, ut conquirebatur Durandus Mimatensis Episcopus ante trecentos & triginta annos: *Item impediunt, si quid ambiguum inter iudices seculares oriatur, ne ad ecclesiasticos iudices recurratur, contra illud, Qui filij sint legit. Per Venerabilem. §. Licet.*

VI. Constitutâ sententiâ Decretalis *Per venerabilem*, quæ supremum Regis in Gallias imperium agnoscit, & ab ejus communiōe sedem apostolicam removet; observanda est eadem mens Innocentij in altera ejus epistola ad Regem Philippum, qua docet ad Regem pertinere feudi judicium, non autem ad sedem apostolicam; *seque nolle jurisdictionem aut potestatem Regis minuere, vel perturbare. quod etiam superiore decretali protestatus est. Agebatur de induciis vel pace inter Francorum & Angliæ Reges componenda. quod sui arbitrij esse Pontifex existimabat. Rex enim Angliæ copiis Francorum oppressus, à sede aposto-*

Durand. de modo
Conc. Genet. ca.
lebr. Tit. 70.

Cap. Nevir. de
Judiciis.

lica subsidium ecclesiasticum petivit; probare paratus injustè secum agi à Rege Francorum, quem juxta regulam Evangelij monuerit, & renitentem suis postulationibus ad Ecclesiam detulerit. Vnde concludit Innocentius, se, qui regimini universalis Ecclesiae praesit, interpellatum ab Anglo, divino praecepto urgeri ut juxta *formam ipsius procedat*, id est, ethnicum & publicanum denuntiet Francorum Regem, nisi jus suum apud ipsum Pontificem vel illius Legatum comprobaverit. Etsi enim de feudo, quod Rex Anglia à Rege Francorum obtinebat, judicium ferre nolit, de peccato tamen discernere, illudque in cujusvisque gradus persona censuris ulcisci, ad sedem apostolicam pertinere contendit. Prima fronte Regum jura hac Decretali foveri videntur, sed ut integrum beneficium illi non debeamus, facit exceptio adhibita. Quae profectò ejus generis est, ut admissa semel in judicio, omnia fora confundat, quemadmodum monuit Navarrus in commentariis ad hunc locum. Quare à Gallis nostris nunquam suscepta fuit, non solum in specie de qua tunc agebatur, (ut dicitur libro IV.) sed nec in ceteris causis, teste locupletissimo Durando Mimarensi, his verbis: *Item impediunt (scilicet judices seculares) quando Ecclesia vult cogere aliquem ad satisfaciendum de peccato in quo est, licet cognitio pertineat ad Ecclesiam. de judic. Novit. primo responsò.*

VII. Theologorum illa ætate celeberrimorum Ioannis de Parisiis & Guillelmi Ockam, quibus postea accessit Gerson, opinionem sequebantur, qui crimina distinguabant in ecclesiastica & secularia. Illa in admissis directè contra fidem & sacramenta constituebant, hæc in iis quæ jure gentium aut civili sunt vetita. Criminum ecclesiasticorum coercitionem per censuras Episcopis competere, sed in secularibus, distinguendum esse dicebant. Aut enim de jure agitur, & de peccato *opinionis vel erroris*, ut ipsi loquuntur, id est, si quis sibi persuadeat id quod committitur circa secularia non esse peccatum, verbi gratia, furtum vel homicidium, vel agitur de facto, id est, de peccato quod ipsi vocant *vendicationis*, id est, cum quis de facto res alienas sibi vendicat, vel aliud crimenulare perpetrat. Itaque fatentur penes Ecclesiam ex Christi institutione potestatem esse cognoscendi de peccato *erroris*, & definiendi an hoc vel illud factum crimini deputari debeat, eosque qui huic definitioni refragentur, pœnis ecclesiasticis castigandi. Ceterum de peccatis secularibus, quæ vocant *vendicationis*, judicium vel censuras ferre, non spectare ad juris-

dictionem ecclesiasticam. *Et ita*, inquit Ioannes Parisiensis, *de peccato in temporalibus non judicat vel cognoscit iudex ecclesiasticus, sed secularis tantum; nisi forte aliunde quam à Christo concessum ei fuerit, vel permissum.* In his ergo criminibus potestas ecclesiastica, monita tantum & consilia adhibere potest, non autem laicos peccantes coercere pœnis; Innuere quid sequendum sit, & vitandum, non castigare, vel ut ipsi loquuntur, judicare de peccato *innuitur, non coercitur.* Itaque sententiam Innocentij locum habere, cum domini seculares à scelerum vindicta per summam negligentiam cessant, aut in crimine occulto, in quod iudex secularis animadvertere non potest. Hæc Theologorum Parisiensium sententia, jam à trecentis & quadraginta annis in forum invecita, etiam hodie apud tribunalia magistratum viget. Quin & ad crimina mixta porrecta fuit, scilicet ad adulterium, quod legem naturæ & matrimonij sacramentum violat, adeo ut in laicos adulterij reos animadvertere Episcopis vetitum fuerit; ni desisterent, pœnâ indictâ *captivitas temporalitatis*, ut patet ex Curia Parisiensis Arrestis latis anno MCCCXXXVI. & MCCCXXXC. De hac quaestione, in qua plurimi laborarunt, ex professo disseram in exercitatione de iudiciis canonicis in laicos, ubi eorum originem, progressum, & immutationem quæ hodie viget, & mutandi causas expendam. Hic tantum dicam in antecessum, olim censuris, cum maximè vigerent, locum non fuisse, nisi in certis quibusdam criminibus manifestis, de quibus dubitari non posset an inter crimina recenserentur deberent; ea lege, ut emendatio ecclesiastica nihil de seculari jurisdictione demeret. Itaque Christiani criminum omnium vindictam apud iudices publicos persequantur; de contradicibus, etiam injustis, nullo pretextu lis instituebatur apud Episcopos, in consequentiam juris evangelici; quia color ille conventionis inite, dubiam reddebat peccati accusationem. Quare si quando lites fidelium dirimerent Episcopi, à lege harum disceptationum arbitri dati, non censuris ecclesiasticis ad iudicium exequendum victos adigebant, sed officio & apparitione iudicium, juxta legem Constantini. Parum abest quin solo rationis ductu ad veram solutionem pervenerit auctor anonymus, cui sola deficit cognitio antiquæ disciplinæ, ne rem ipsam omnino assequeretur. Hæc sunt ejus verba: *Miles. Ego ostendam vobis secundum Paulum, ubi vestra cognitio debet incipere. Principes suo jure de justo & injusto cognoscunt, & eis debetur obedientia, sicut præcipitur Deuter. 17. & eorum*

Navarrus in d. capit. Novit. V. Historiam in d. c.

Durandus d. T. 70.

Guill. Ockam l. 6. c. 8. & in fine Dialogi 1. Parte. Ioann. Gerson Lect. 4. in vita spirituu.

Ioan. Paris. de Pecc. teli. Regia & Pa. p. 1. c. 14.

Vide Insuper Praefationem Martini. c. 2. a. Vide Almainum de pecc. teli. & laica q. 1. c. 10. & q. 3. c. 2. qui utramque sententiam probabilem putat.

T. 1. Libert. op.

16. N. 7. 8.

C. Pa. fac. de. in. c.

Collegio d. in. c.

Vide Responsum Martini ad Nicolaum Hollenst.

Auctor dissertationis Clerici & Militis, anno 1791.

officiam est iudicare & coercere resistentes. Si quis autem tumens superbia non obediit eorum imperio, nec Princeps, cuius fuit officium iudicandi, habet potestatem resistendi vel coercendi, tunc incipit vestra cognitio; quia tunc accedere debet vestra monitio, dicente Paulo ad Tit. c. 3. Admone illos Principibus & potestatibus subiectos esse & subditos. Vbi autem maleficia & scelera manifesta sunt, veluti prae, rapina, & similia; nec est Princeps qui possit, aut velit corrigere; tunc accedere debet monitio, & demum vestra potestatis mucro: sed non de iusto & iniusto cognitio, quia de hoc non debetis cognoscere, aut manum ad hoc apponere. Sed cum manifestum fuerit, aut per sententiam iuris, aut evidentiam sceleris, quae nulla eget cognitione, tunc poterit ad vos ea, modo & forma de quibus dictum est, pertinere, ad vestrum finem, videlicet spiritualem, absque aliquo quaestu, debite monitis, nolentibusque, aut impotentibus seculi Principibus. Alias, si propter peccati colligantiam vultis de casibus praenotatis cognoscere, non restat nisi fores Principum claudere, silere leges & decreta Principum, & vestra sola resonare.

VIII. Ceterum Bonifacium VIII. à sententia decessorum suorum deflexisse videtur. Odiis enim acerrimis inter eum & Philippum IV. accensus, eò provectus est Pontifex, ut Regem non solum anathemate feriret, sed etiam sibi subditum in rebus civilibus scripto denuntiaret. quam sententiam edita extravaganti constitutione firmavit anno ultimo Pontificatus. Bonifacium animi morore confectum excepit Benedictus XI. & post annum interregnum Benedicto Clemens V. origine Vasco decimo quarto seculo ineunte successit. Hic verbis in decessorem permodestis, & ad Regis dignitatem efficacibus, contraria constitutione tum memoriae Bonifacii sedisque apostolicae auctoritati, tum regni Gallici iuribus consuluit. Hinc est, inquit, quod nos Regi & regno per definitionem & declarationem bonae memoriae Bonifacii Papae VIII. praedecessoris nostri, quae incipit Vnam sanctam, nullum volumus vel intendimus praedictum generari, nec quod per illam Rex, regnum, & regnicola praedicti amplius Ecclesiae sint subiecti Romane, quam antea existebant, sed omnia in eodem esse statu quo erant ante definitionem praesatam. Status autem ultimus, quem inspicere oportet, petendus est à Decretalibus Innocentii III. qui Superiorem in temporalibus à Regia Corona Francorum amovit; etsi res ambiguas, & cognitionem de peccato, sedi apostolicae vindicaverit, quod ultimum nostri statim à constitutionibus illis editis suscipere recusarunt, Plura de Bonifacii & Philip-

pi diffidio dixissem, nisi hanc operam occupasset vir clarissimus Henricus Spondanus Episcopus Appamiarum in elaborato illo opere, quo Illustrissimi Cardinalis Baronij desinentes Annales excipiens, tribus voluminibus quatuor seculorum ecclesiasticam historiam ad nostram aetatem integra fide & sollicita diligentia suis auspiciis describit, quemadmodum superiorum temporum epitomè Baronium expresserat.

ADDITIO

STEPHANI BALUZZII.

CRUELISSIMUM illud Bonifacii VIII. & Philippi Pulcri dissidium, in ruinam & perniciem istius florentissimi regni exortum, tot scriptorum & annalium monumentis celebratum est, specialiter etiam opere explicatum à clarissimo & amantissimo patriae viro Petro Puteano, ut necesse non sit haec à nobis eam camarinam rursus moveri. Verum quia simul & illustranda est pro modulo nostro explicatio capituli *Per venerabilem*, quam in hoc capite attulit illustrissimus Archiepiscopus, tum etiam ex ea occasione confutandus Bonifacius, qui in oratione quam anno MCCCLII. Romae in publico Consistorio habuit pro confirmando Rege Romanorum Alberto (de qua supra meminimus in Additione ad caput primum istius libri) ausus est pronuntiare Gallos, dum aiunt se non recognoscere superiorem, mentiri, & nescire se ubi hoc invenerint, res postulare videtur ut omnis ceteris argumentis quae adduci possunt ad asserendum supremum Regum nostrorum in Gallias imperium, quo in argumento feliciter versatus est hic noster Archiepiscopus, etiam id ostendamus auctoritate eorum qui vel aeo Bonifacii vixerunt, vel certe non admodum remoti ab eo fuere. Ac primum quidem responderi posset Gallos istud invenisse in Decretali Innocentij III. quam Bonifacius, canonici juris peritissimus, ignorare non potuit, cum extet in libris Decretalium. Quod vel unicum sufficere poterat Romano Pontifici pacato & non irato. Sed habemus praeterea disertum Gulielmi de Montelauduno Iuriconsulti per eas tempestates celeberrimi testimonium; qui in commentario ad Clementinam *Romani*, de iurejurando, Regem Francorum scribit non recognoscere Imperatorem superiorem; ad eamque rem probandam utitur etiam testimonio capituli *Per venerabilem*. Tum addit: *Ioannes tamen Theutonicus non concordat his. Sed erat Almanus vel Theutonicus. Unde favor & caro & sanguis revelavit sibi.* In actis autem veteribus anni MCCCLII. quae extant Parisiis in Camera Computorum, cum describuntur ea quae gesta sunt apud Valentiam Prid. Non. Martij inter Petrum Regem Aragonum & Raimundum Rubei Nuntium Iacobi Regis Majoricarum, qui ex pactis olim initis inter eosdem Reges urgebat Aragonium ut suppetias sibi ferret adversus Philippum Valesium Francorum Regem, qui Monspeliensem urbem & alia quaedam loca ad Iacobum pertinentia occupaverat; dum haec, inquam, describuntur, narratur inter cetera quomodo Aragonius responderit

C. Pam. san. de maj. in scno.

C. Monit. de Priv. in Clero.

iniqua videri postulata Iacobi, ipsum quippe injuria voluisse privare Regem Francorum supremo dominio quod ipsi competeat in ea loca, & hunc jure optimo ob eam causam illa occupasse; quodque dicitur Rex Francia, QUI IN SUO REGNO SUPERIOREM IN TEMPORALIBUS NON COGNOSCIT, pro initione juris & possessionis sue prædictæ juxta morem antiquum sui regni apposuit vel apponi fecit manum suam regiam in villa & vicecomitatibus supradictis &c. Reliquum est ut orationem Bonifacii, de qua superius locuti sumus, heic edamus ex veteri codice MS. Bibliothecæ Colbertinæ. Hactenus enim in lucem non prodit.

ALLEGATIO

DOMINI PAPÆ BONIFACII
pro confirmando Rege Romanorum Alberto.

A fuit tempus quo sol resulsit, qui prius latebat in nubilo. Machabæorum 11. Fecit Deus duo luminaria magna, luminare majus, ut prælleret diei; luminare minus, ut prælleret nocti. Hæc duo luminaria fecit Deus ad litteram, sicut dicitur in Genesi. Et nihilominus spiritualiter intellecta fecit luminaria prædicta, scilicet Solem, id est, ecclesiasticam potestatem, & Lunam, hoc est, temporalem & imperialem, ut regeret universum. Et sicut Luna nulum lumen habet nisi quod recipit à Sole, sic nec aliqua terrena potestas aliquid habet nisi quod recipit ab ecclesiastica potestate. Licet autem ita communiter consueverit intelligi, nos autem accipimus hæc Imperatorem, Solem, qui est futurus, & hoc est Regem Romanorum, qui promovendus est in Imperatorem, qui est Sol, sicut Monarcha, qui habet omnes illuminare & spiritualem potestatem defendere, quia ipse est datus & missus in laudem bonorum & in vindictam malefactorum. Per dies autem intelligimus bonos, & per noctem intelligimus malos peccatores & tenebrosos, juxta illud: *Dies dei erudit verbum, & nox nocti indicat scientiam.* Per dies autem intelligitur potestas ecclesiastica seu terrena, juxta illud: *Dies firmabuntur, & nemo in eis.* Quia non possunt dicere: Ego Pauli, ego sum Apollô. Sicut enim à Christo Christiani dicuntur, sic à Christo & Christi Vicario successore Petri formantur & defenduntur omnes dies, hoc est, omnes potestates; & nemo in eis, quia non possunt dicere, ego Pauli, ego sum Apollô. Sed omnes sunt à Christo & à nobis tanquam à Vicario Iesu Christi. Vnde hæc nota & scripta sunt, quod Vicarius Iesu Christi & successor Petri potestatem imperij à Græcis transtulit in Germanos, ut ipsi Germani, id est, septem Principes, quatuor Laici, & tres Clerici, possint eligere Regem Romanorum, qui est promovendus in Imperatorem & Monarcham omnium Regum & Principum terrenorum. Nec insurgat hæc superbia Gallicana, quæ dicit quod non recognoscit superiorem. Mentiuntur: quia de jure sunt & esse debent sub Rege Romano & Imperatore. Et nescimus unde hoc habuerint vel adinverint: quia constat quod Christiani subditi fuerunt Monarchis Ecclesiæ Romanæ & esse debent. Nec habent hoc à lege veteri vel nova, nec aliquo Propheta, vel Evangelio, vel Apostolo. Vnde hic dicimus quod dicit Apostolus: *Et si quis evangelizaverit vobis aliud quam evangelizamus, etiam Angelus de celo, anathema*

fit. Et nos volumus quod quicumque evangelizaverit aliud, anathema sit. Ille quidem, videlicet electus in Regem Romanorum, prius fuit in nubilo arrogantia & ignorantia. Etenim non fuit devotus ad nos & Ecclesiam istam sicut debuit. Nunc autem exhibit se devotum & promptum ad faciendum omnia quæ volumus nos & fratres nostri & Ecclesia ista. Vnde nunc venit & affuit tempus miserendi ejus, sicut alibi dicit Apostolus: *At ubi venit plenitudo temporis.* Venit quidem tempus ut constituamus eum super gentes & regna, ut evellat & destruat, dissipet & dispergat, & ædificet & plantet. In nomine Domini constituimus sic eum à die, non in hodie aternitatis, de quo dictum est filio, *Ego hodie genui te,* sed in hodie temporis. Sicut enim pater dedit filio potestatem non in tempore, sed in aternitate, sic Christus homini & Christi Vicario dedit potestatem in tempore, ut ipse habeat jus constituendi Imperatorem & imperium transferendi. Et attendat hic Germani, quia sicut translatum est imperium ab aliis in ipsos, sic Christi Vicarius successor Petri habet potestatem transferendi imperium à Germanis in alios quoscunque, si veller, & hoc sine injuria. Tamen dicit Sapiens: *Quod justum est justè exequeris.* Vnde si subveniret justa & legitima causa, justè posset transferre, & justa faceret, si eos privaret. Tamen hæc fuit semper patientia istius Ecclesiæ, quæ magis voluit cum eis de benignitate agere quam de rigore, ut non privaret eos, licet justè privare potuisset. Et licet etiam multi essent defectus in electione istius, nos tamen volumus supplere omnem defectum, & magis de benignitate quam de rigore supplemas de plenitudine potestatis. Vnde electionem de ipso factam approbamus & ratificamus. Et quia, sicut dicitur in jure, rati habitio retrotrahitur & mandato comparatur, hodie vivificamus & roboramus omnes actus quoscunque fecit à tempore ipsius electionis; dum tamen sint aliis justè & legitimi, quia injusta nec inlegitima non approbaremus nec approbare deberemus. Et hoc facimus, quia de eo bona præsumimus in futurum, quia, sicut dicitur in Thobia, boni patris filius est. unde & alibi: *Sape soler filius similis esse patri.* Pater verò suus Radulphus, catholicus, fidelis, & devotus isti Ecclesiæ, homo verax & veridicus. Vnde vulgari dicebatur in tota terra illa, quando aliquis decipiebatur in promisso: Non habet veritatem dictum istius sicut dictum Radulphi Comititis. Si autem ipse vellet contrarium facere, non posset: quia nos non habemus alas nec manus ligatas, nec pedes compeditos, quin bene possimus eum teprimere & quemcunque alium Principem terrenum. Quidam enim Principes faciunt colligationes suas. Et audacter dicimus quod si omnes Principes terreni essent hodie colligati contra nos & contra Ecclesiam istam, dum tamen nos haberemus veritatem & staremus pro veritate, appreciaremus eos unam festucam. Et sine dubio si veritatem & justitiam non haberemus, bene timeremus. Sed alias omnes confunderemus, & veritas confunderet eos. Vnde hodie de isto, quem hodie præficimus, dicimus quod dicit Petrus in epistola hujusmodi temporis. *Servi, subditi estote Regi tanquam præcellenti.* Iste est Rex præcellens super omnes Reges, & nullus est ab eo exemptus. Et ibidem: *Deum time, Regem honorificate;* quia simul hic est Rex, ab omnibus tanquam præcellens timendus & honorificandus. Et bene subjunxit: *Regem honorificate;* quia similiter hic est Rex ab omnibus tanquam præcellens

cellens timendus & honorificandus. Igitur faciat bene Rex. Quia si bene defendet & recuperet jura sua & jura regni & imperij, audacter dicimus quod nos defendemus plus jura sua quam nostra, & hoc contra quemcumque de mundo, & per nos firmabitur sententia sua & non flectetur. Ipse verò misit huc procuratores suos, qui sunt hic presentes, cum plenario mandato jurandi in animam suam & faciendi & exhibendi nobis omnia quæ per ipsum sunt facienda vel exhibenda, & volumus quod prædicta faciant sicut est consuetum.

CAPUT IV.

Synopsis.

I. Instituitur controversia, an liceat Principi de rebus ecclesiasticis leges ferre. quæ in partes aliquot dividitur.

II. Spiritualis potestas Apostolis & eorum successoribus collata, in Reges non manavit: quorum jura Christus quidem non læsit, sed nec etiam auxit.

III. Quod non solum de infidelibus, sed etiam de Christianis Principibus intelligendum. Politia Synagoge discutitur, ut sciatur an jura Regum Judææ communicari possint Regibus Christianis. Iudæorum Respublica constituta à Mose, è Rege, Pontifice, & Consiliis. Quod differri à Christianorum statu, ut toto capite explicatur.

IV. De Rege in futurum constituendo discretè cautum in lege Mosis. Non ergo in pœnam datus Princeps. Exprobrata est ratio perendi Regem expulso Samuele, non ipsa petitio. Reges uncti sacri unguento à Mose confecto, quo Pontifices & vasa sacra ungebantur. Discrimen unctionis Regis & Pontificis. Honor delatus Regi, ob unctionem, à Pontifice & Prophetis.

V. Rex sedebat in sacratoribus atrijs spatis, stantibus sacerdotibus. Non solum res civiles, sed etiam religiosas tractabat, quod probatur exemplis. Idque ab eo tentatum ratione notatur.

VI. Pontificis inauguratio & munus in sacrificiis peragendis quotidie, & in adendis quotannis solenni die atrijs templi. Ozias lepra percussus, quod sacerdotum munus usurparet.

I. AN Principi liceat de rebus ecclesiasticis decernere, magna contentione disputatur: in quo gravissimè peccatur à quamplurimis, qui prætractè & abscisè in alterutram partem hoc vel negant, vel asserunt. Cum enim hæc tractatio in varias species diducatur, distinctione adhibita est peragenda. Ac primò quidem res ecclesiasticæ in duo summa genera dividuntur, nempe in ea quæ regulam fidei, & in ea quæ disciplinam respiciunt. Disciplina autem vel in sacrorum ministerio versatur, vel in Cleri politia & censura, vel in Ecclesiarum divisione, aut honorum ecclesiasticorum administratione. Quæ dixi, materiam legum respiciunt. Leges autem ipsæ de his rebus aut ex mero Principis imperio feruntur, aut in eum finem, ut Pontificum & synodorum decreta legibus

illis foveantur. quæ omnia singillatim perstringemus.

II. Sanè nullam penes Principes spirituales auctoritatem esse in confesso est apud omnes; cum ligandi & solvendi potestatem & pascendarum ovium curam Petro & Apostolis Christus tribuerit, & iis quos ipsi hujus ministerij participes facturi essent. In quo nulla Regum mentio: quibus hæc potestas asseri non potest, quæ omnem naturæ ordinem exsuperat, nisi disertissimè illis à Deo collata sit. Christus quidem cum Ecclesiam suam institueret, Regum dignitatem non læsit, sed eam non auxit. Reddite, inquit, quæ sunt Cæsaris Cæsari, quæ sunt Dei Deo. *Cum verò audis*, inquit Chryostomus, *reddenda Cæsari quæ sua sunt, illa solum dici non dubita quæ pietati ac religioni nihil officiant. Nam quod fidei ac virtuti obest, non Cæsaris, sed Diaboli tributum ac vectigal est.* Imò verò Apostolus gladio Principem accingit ad scelerum vindictam, non ad fidei canones sanciendo; ita ut palatium & tribunal ad eum pertineat, non autem Ecclesia & Cathedra Petri.

III. Enimvero quia referri contra potest, in ipsi Ecclesiæ primordiis Imperium penes infideles fuisse, qui hostes fidei cum essent, nil mirum si nulla regendæ Ecclesiæ cura illis fuerit commissa; sed cum Reges nutritij facti sunt Ecclesiæ Christianæ, ut futurum prædixerat Isaias, insignem injuriam fieri Principibus Christianis, si eam in Ecclesia potestatem illis denegemus, quam Reges Iudæorum in Synagoga obtinebant. Itaque ut sincerius hujus quæstionis disquisitio instruat, Pontificiam & Regiam dignitatem in Republica Iudæorum expendemus, ut sciatur quid juris in Principes Christianos è Synagoga derivari possit. Iudæorum Rempublicam suis constitutionibus in Arabum desertis fundaverat Moses, quæ deinde in Iudæa devicta locum suum habuerunt. Totum corpus è Rege, Pontifice, Sacerdotibus, Levitis, & Consiliis ita compactum est, ut regnum sacerdotale diceretur. Distincta quidem erant munia Regum & Sacerdotum, sed non iis finibus quos in Ecclesia Christiana observamus. Belli gerendi & Imperij administrandi ratio ad solum Regem pertinebat; ut sacrificiorum rerumque sacrarum in templo administratio penes Pontifices erat. Quæ verò de rebus sacris & profanis oriebantur contentiones, ad Regem, ad Pontifices, & Consilia devolvebantur, ita ut quædam esset jurisdictionum commixtio. Quod paulò uberius explicandum est, ut Respublica Iudæorum cum Ecclesia Christiana in hac

Chrysol. hom. 71. in Matth.

Vide Libellum Marcæ edinum Barcinone pro defensione libri de Concordia.

Exodi 19.